

การประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการความรู้

ระหว่างวันที่ 5 - 7 มกราคม 2568

ณ โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

นางสาวจิรพรรณ โรมา

นางสาวอภัสรา แบ่งดี

เทคนิคการถอดบทเรียนเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนางานสาธารณสุข Integrative Retrospective Techniques for Public Health Improvement

ดร.จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร

บทเรียน

ความรู้ และ ชุดความรู้ ที่เกิดจาก
กระบวนการเรียนรู้ ผ่านเหตุการณ์ หรือ
ปรากฏการณ์ และการลงมือปฏิบัติ

ถอดบทเรียน

วิธีการ/กระบวนการ ประกอบด้วย
เครื่องมือที่เป็นระบบเพื่อเรียบเรียง
สกัด สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์

ความรู้ และ ชุมความรู้ ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้
ผ่านเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ และการลงมือปฏิบัติ

บทเรียน

รูปแบบ การถอดบทเรียน

1

ถอดบทเรียนแบบพื้นฐาน

2

ถอดบทเรียนแบบโครงการ

3

ถอดบทเรียนแนวทาง KM

4

ถอดบทเรียนการพัฒนาเฉพาะ

5

ถอดบทเรียนเชิงธุรกิจ

1

ถอดบทเรียนพื้นฐาน

Basic Retrospective Techniques

ถอดบทเรียนพื้นฐาน

Basic Retrospective Techniques

การถอดบทเรียนแบบง่าย

การถอดบทเรียนแบบง่าย ๆ เพื่อให้ได้บทเรียน
อย่างรวดเร็ว จากคู่สนทนา หรือ กลุ่มเรียนรู้
โดยใช้คำถามง่ายๆ **3** ข้อ

ความรู้สึกร ► สิ่งที่ได้ ► ไปต่ออย่างไร

2

ถอดบทเรียนการดำเนินงาน

Project Operation Retrospective

ถอดบทเรียนการดำเนินงาน

Project Operation Retrospective

การถอดบทเรียนการดำเนินงาน

การถอดบทเรียนกิจกรรม/โครงการ ที่ดำเนินการ
ในช่วงเวลาหนึ่งๆ อาจมีการถอดบทเรียนทั้ง
ต้นทาง ระหว่างทาง และสิ้นสุดกิจกรรม/โครงการ

ต้นน้ำ ► กลางน้ำ ► ปลายน้ำ

รูปแบบ การถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนการดำเนินงาน / โครงการ

วิธีการที่ 1 : After Action Review Technique: AAR

After Action Review : AAR

ถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการแบบ AAR

เป้าหมาย

สิ่งที่เกิดขึ้นจริง

เปรียบเทียบ

ไปต่อ...

**LESSONS
LEARNED**

รูปแบบ การถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนการดำเนินงาน / โครงการ
วิธีการที่ 2: Retrospective Technique

กระบวนการถอดบทเรียนเชิงบูรณาการ

Integrative Retrospective Techniques

“

กระบวนการทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และบูรณาการ
ประสบการณ์จากการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยมุ่ง
เน้นการเชื่อมโยงและผสมผสานองค์ความรู้ต่างๆ
เข้าด้วยกัน เพื่อสรุปเป็นบทเรียนและจัดทำเป็นเอกสารที่มี
คุณภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดการ
ดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการถอดบทเรียนเชิงบูรณาการ

Integrative Retrospective Techniques

- ขั้นตอนที่ 1 **ทบทวน** สถานการณ์
- ขั้นตอนที่ 2 **ทบทวน** เป้าหมายการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ 3 **ทบทวน** กระบวนการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ 4 **ทบทวน** ผลการดำเนินงาน
- ขั้นตอนที่ 5 **วิเคราะห์** บทเรียน (ปัจจัยสำคัญ)
- ขั้นตอนที่ 6 **สังเคราะห์** ข้อเสนอแนะจะจริง

1

ทบทวนสถานการณ์

ทบทวนประเด็นใดบ้าง?

1.1 ทบทวนการวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไป
(General situation analysis)

1.2 ทบทวนการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหา
(Problem situation analysis)

1.3 ทบทวนการประเมินศักยภาพ
(Potential assessment)

1.4 ทบทวนการกำหนดกลยุทธ์ แนวคิด และมุมมอง
(Strategies, concepts, and perspectives)

2

ขั้นตอนที่ 2

ทบทวนเป้าหมายการดำเนินงาน

ทบทวนเป้าหมาย (Objectives) ของโครงการและ
กิจกรรม เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์และผลลัพธ์
ที่คาดหวังอย่างชัดเจน

3 ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนกระบวนการดำเนินงาน

ทบทวนกระบวนการดำเนินงาน (Implementation process) โดยพิจารณาถึงขั้นตอน วิธีการ และ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

4 ขั้นตอนที่ 4 ผลการดำเนินงาน

ทบทวนผลการดำเนินงาน (Results) ซึ่งประกอบด้วย
ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes)
และผลกระทบ (Impacts) ที่เกิดขึ้นจากโครงการ/กิจกรรม

5 ขั้นตอนที่ 5

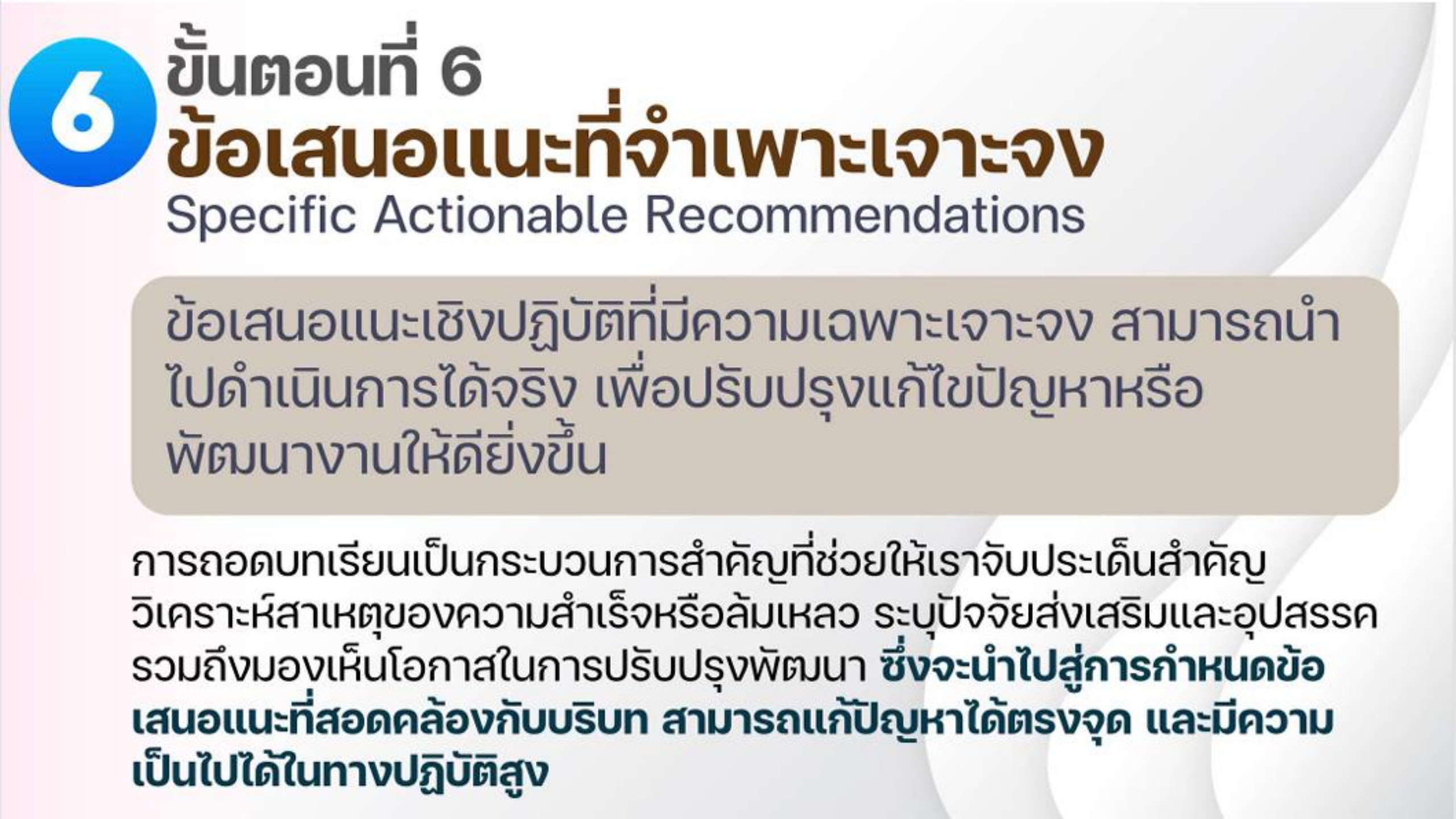
บทเรียน : ปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงการ

ส่วนนี้จะแสดงถึงปัจจัยต่างๆที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน
ดังที่นำเสนอในส่วนที่ 4

เกินเป้า/ได้ตามเป้า >> ให้อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ

น้อยกว่าเป้า >> ให้อวิเคราะห์ปัจจัยข้อจำกัด

แต่ในธรรมชาติของการดำเนินงาน จะมีผลการดำเนินงานทั้งได้ตาม
เป้าหมายและน้อยกว่าเป้าหมาย ดังนั้นจึงต้องวิเคราะห์ทั้งปัจจัย
ข้อจำกัดและปัจจัยความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 6

ข้อเสนอแนะที่จำเพาะเจาะจง

Specific Actionable Recommendations

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติที่มีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปดำเนินการได้จริง เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

การถอดบทเรียนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เราจับประเด็นสำคัญ วิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือล้มเหลว ระบุปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรค รวมถึงมองเห็นโอกาสในการปรับปรุงพัฒนา **ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับบริบท สามารถแก้ปัญหได้ตรงจุด และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติสูง**

การถอดบทเรียนแบบมีเป้าหมายเฉพาะ

Targeted Retrospective Techniques

กระบวนการถอดบทเรียนที่ถูกออกแบบขึ้นเฉพาะ เพื่อค้นหาคำตอบหรือบทเรียนในประเด็นที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยมีการสร้างกรอบการเรียนรู้และออกแบบเครื่องมือที่มุ่งเป้าไปที่การได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ ผ่านการใช้คำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง ทำให้สามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้"

ลักษณะเด่นของการถอดบทเรียนแบบมีเป้าหมายเฉพาะ

Targeted Retrospective Techniques

01

เฉพาะเจาะจง

- มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน
- ไม่ครอบคลุมทุกแง่มุมเหมือนการถอดบทเรียนทั่วไป
- มุ่งตอบโจทย์หรือแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง

02

ความยืดหยุ่น

- สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการตามความเหมาะสม
- ออกแบบกระบวนการได้ตามบริบทและความต้องการ
- ไม่ยึดติดกับรูปแบบตายตัว

03

ระยะเวลาสั้น

- เน้นประเด็นเฉพาะที่ต้องการเรียนรู้
- ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น
- มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ต้องการโดยตรง

04

การออกแบบเฉพาะกรณี

- สร้างกรอบการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง
- ออกแบบคำถามที่ตรงประเด็น
- เลือกวิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

การถอดบทเรียนแบบมีเป้าหมายเฉพาะ

Targeted Retrospective Techniques Process

นำเสนอข้อมูล
การถอดบทเรียน

1 กำหนดโจทย์และขอบเขต

- ระบุประเด็นที่ต้องการค้นหาคำตอบให้ชัดเจน
- กำหนดขอบเขตของการถอดบทเรียนว่าจะครอบคลุมอะไรบ้าง
- ตั้งวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียนให้ตรงกับความต้องการ

3

พัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล

- ออกแบบชุดคำถามปลายเปิดที่จะช่วยให้ได้คำตอบตรงประเด็น
- สร้างแนวคำถามที่เอื้อให้ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนความคิดและประสบการณ์
- จัดลำดับคำถามให้เป็นระบบและเชื่อมโยงกัน

5

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

- จัดระเบียบข้อมูลตามกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้
- หาความเชื่อมโยงของข้อมูลที่ได้
- สรุปประเด็นสำคัญที่ตอบโจทย์การถอดบทเรียน

4

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม หรือวิธีอื่นๆ ที่เหมาะสม
- เน้นการตั้งคำถามต่อยอดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
- บันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2

การออกแบบกรอบการถอดบทเรียน

- สร้างกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการวิเคราะห์
- กำหนดประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่ต้องการศึกษา
- ระบุแหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม Workshop

ใบงาน : Worksheet

INTEGRATIVE RETROSPECTIVE TECHNIQUES FOR PUBLIC HEALTH IMPROVEMENT

- 1 เลือกประเด็นที่จะนำมาถอดบทเรียน โดยประเด็นนั้นเป็นการดำเนินงานที่ผ่านมาแล้ว และต้องการสรุปบทเรียน (**ประเด็นร่วม**)
  - หากประเด็นนั้นเป็นกิจกรรม หรือโครงการ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบมีรูปแบบที่กำหนดไว้ 6 ขั้นตอน
  - หากเป็นประเด็นที่สนใจ หรือ ประเด็นที่ต้องการสื่อสารบทเรียนเฉพาะ ให้เลือกวิธีการถอดบทเรียนแบบเจาะเฉพาะเจาะจง

- 2 กระบวนการถอดบทเรียน
ถอดบทเรียนแบบที่ 1 : Integrative Retrospective Techniques

แบบที่ 1

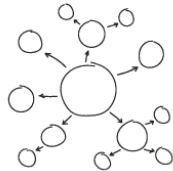
1. ถอดบทเรียนตามขั้นตอน 1 - 6 โดยใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม เรื่องตามประเด็น
2. สรุปบทเรียนและร่างเอกสารในกระดาษ Re - Use เพื่อทบทวนความถูกต้อง ครอบคลุมของบทเรียน
3. ออกแบบแผนที่ความคิดเพื่อนำเสนอบทเรียนอย่างสร้างสรรค์ (นำเสนอในเวทีถอดบทเรียน)
4. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนไปร่างเอกสารเพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ถอดบทเรียนแบบที่ 2 : Targeted Retrospective Techniques

แบบที่ 2

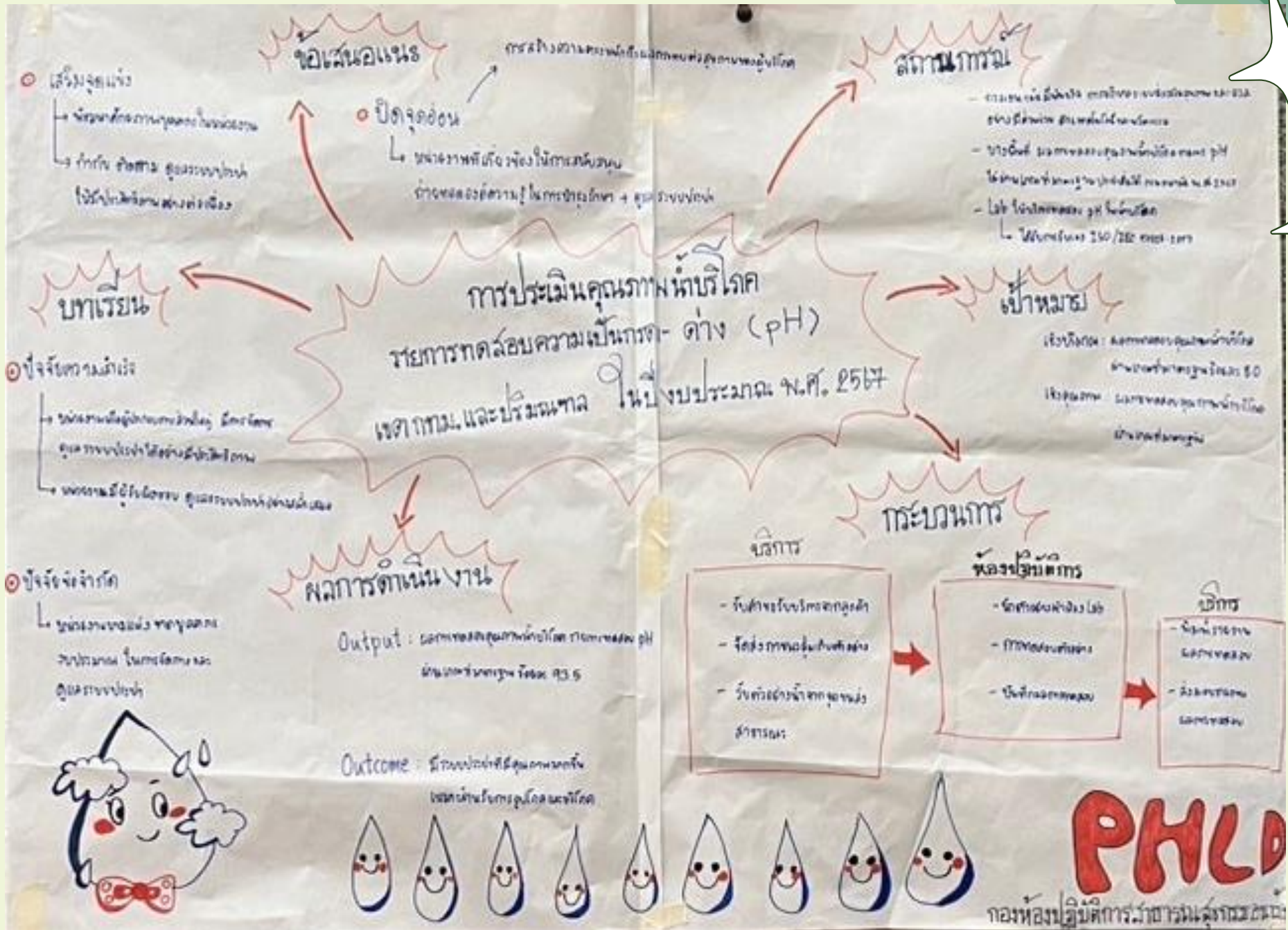
1. ออกแบบข้อประเด็น เขียนวัตถุประสงค์
2. ออกแบบกรอบการถอดบทเรียน
3. ออกแบบคำถามที่โครงสร้างให้สอดคล้องตามข้อ 2
4. ใช้คำถามที่โครงสร้างเพื่อเป็นคำถามในการถอดบทเรียนและเขียนเรื่องบทเรียนในกระดาษ Re-Use เพื่อทบทวนความถูกต้องของบทเรียน
5. เขียนเรื่องบทเรียนนำไปออกแบบแผนที่ความคิดเพื่อนำเสนอบทเรียนอย่างสร้างสรรค์ (นำเสนอในเวทีถอดบทเรียน)
6. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดบทเรียนไปร่างเอกสารเพื่อเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

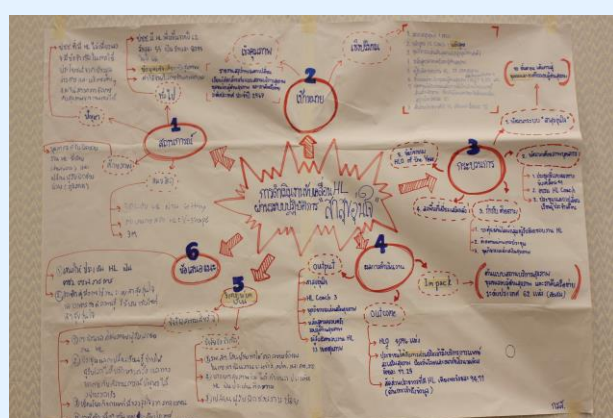
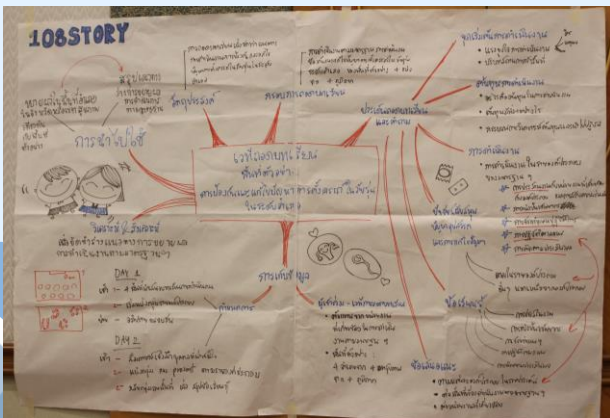
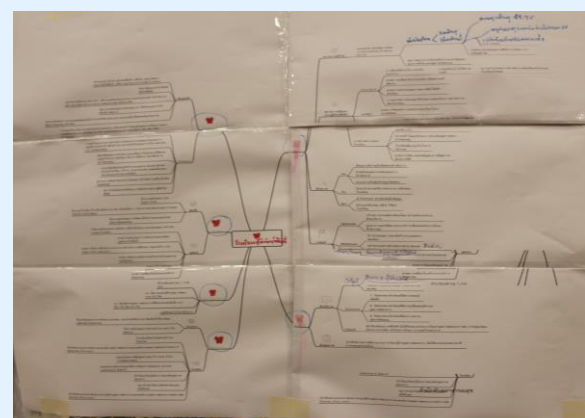
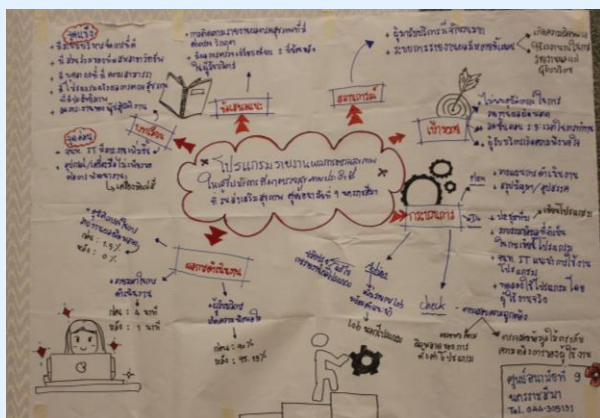
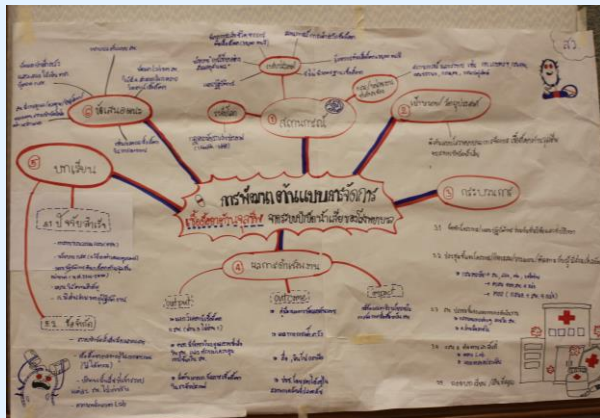
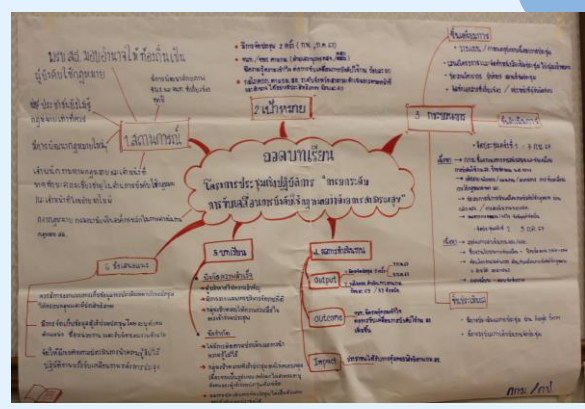
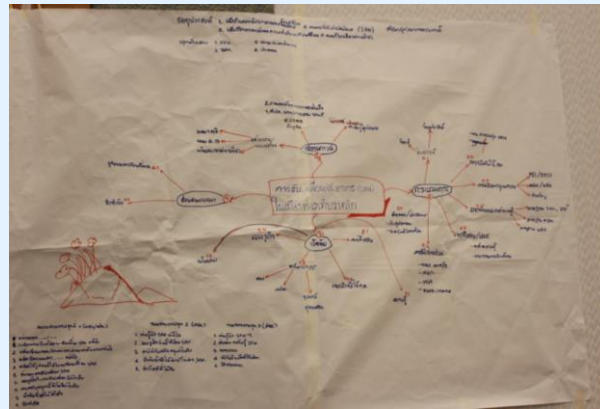
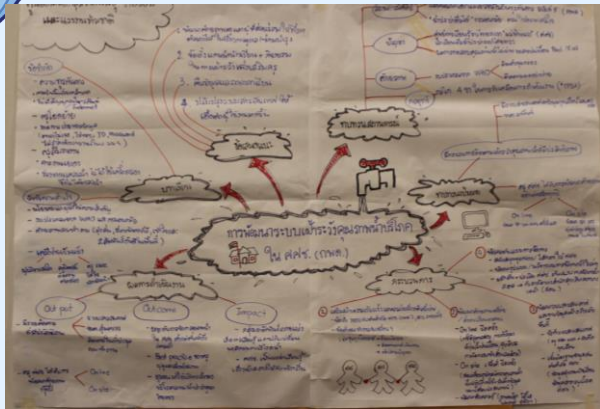
- 3 นำเสนอบทเรียนในรูปแบบแผนที่ความคิด

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ได้เรียนรู้กระบวนการและแนวคิดในการถอดบทเรียน
- นำองค์ความรู้ไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
- เกิดความรู้ใหม่โดยใช้การต่อยอดจากบทเรียนที่ผ่านมา

THANK
YOU

